

1944, september 26. [Moskva.] — Depeša náčelníka čs. vojenskej misie v SSSR gen. H. Píku s informáciami dr. P. Drtinu o udalostiach na Slovensku a pripravách k odletu čs. vládnej delegácie na Slovensko, zaslaná rádiotelegraficky prezidentovi Benešovi do Londýna.

Zoe 092670/44

Pro presidenta republiky:

1. Upozorňuji na tiskovou depeši,¹ ve které Vám zasíláme důležité citace ústředního orgánu komunistické strany na Slovensku „Pravdy“. Soudíme, že autor článku o Slovenské národní radě Kollár je pseudonym a že se za ním skrývá poslanec Šmidke.² Autor článku o sjednocovacím sjezde komunistů a soc. demokratů, prof. Daniel Ertl, je členem soc. dem. vedení ve Zvoleně, který již za republiky byl blízký komunistům. Více může říci Bečko. Jinak čísla, která jsme viděli, jsou plně pro Československou republiku. První číslo přináší na titulní straně tučným tiskem Váš rozhlasový projev, který je opakován v č. 2. Vůbec se opakuje na více místech kladný poměr k Vám. Našli jsme stopy nesnází: Politický článek k učitelům, kteří jsou vyzýváni a varováni, aby se připojili k boji lidu. A konečně invetiva proti těm, kteří stojí stranou boje nebo provokují a rozkládají.

2. Slovenská národní rada vydává na území, jež spravuje, nařízení, dekrety, vyhlášky atd. Jmenovala své pověřence, to je oficiální název pro jednotlivé resorty jako: dopravu, školství, finance atd.

3. Dnes odejel Šverma do Kyjeva, odkud má být transportován do Bystrice. K posledním rozhovorům s Němcem Šverma a Kopecký přiváděli sebou poslance Appelta, sudetského Němce.

4. Právě nám bylo sděleno rozhodnutí sovětských úřadů, že v sobotu ráno bude proveden odlet části delegace,³ jejíž odsun na Slovensko byl vládou schválen. Nevíme, zda se zdržíme v Kyjevě neb ve Lvově, ale předpokládám, že během 2—3 dnů budeme v Bystrici. Po dobu, po kterou zde zůstane druhá část delegace, Němec ustanovil jejím vedoucím Poláka.

Dr. Drtina.

Poznámka:

K bodu 4. Delegace se zdrží v Kyjevě, kde její členové budou seznámeni s div. gen. Strokačem, náčelníkem partyzánského štábu. Ve Lvově se opět zdrží. Navrhl jsem, aby min. Němec promluvil s maršálem Koněvem. Delegace odletí na Slovensko okolo 26.—27. září.⁴

Gen. Píka.

SÚA Praha. b S 40-3/142—143. Fotokópia strojopisného záznamu dešifrovanej došlej depeše.

se nelze k podobným projevům připojit.“ (VHA Praha, f. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/2/b. Záznam depeše z 23. 9. 1944.)

¹ Tieto dve tlačové depeše obsahujú výtahy z dôležitých materiálov prvých čísiel povstaleckej Pravdy — z článku D. Ertla „Za zjednotenie socialistických strán“ a z pokynov k pripravám zjednocovacieho sjazdu (Pravda, 10. 9. 1944, čís. 2) a z článku „Z revolučného archívu“, kde jeho autor Kollár (G. Husák) opisuje históriu vzniku ilegálnej SNR, uvádza v plnom znení „vianočnú dohodu“ a komentuje Deklaráciu SNR z 1. septembra 1944 (Pravda, 12. 9. 1944, čís. 3). České znenie depeši sa nachádza v AÚD KSČ Praha, f. 37, a. j. 207.

² Pseudonym Kollár používal G. Husák.

³ Delegácia skutočne aj odcestovala z Moskvy v sobotu 23. 9. 1944 (porov. dokument čís. 340 z 23. 9. 1944). Z tohto odseku je zrejmé, že Drtina koncipoval zpravu okolo 20. septembra a že bola z Moskvy odoslaná s oneskorením.

⁴ V skutočnosti sa program cesty delegácie vyvíjal trochu inakšie (viď zpravu poslanca Uhlířa zo 14. 12. 1944, dokument čís. 563).